

*Richard Rohr, frančiškan, rojen l. 1943 v Kansasu, sin Američanov nemškega rodu. Je mednarodno znan predavatelj duhovnosti. Živi in dela v Albuquerque, New Mexico, kjer je ustanovil "Center for Action and Contemplation" z namenom formacije krščanskih laikov, ki so dejavno vključeni v krščanskih in socialnih programih.*

*Njegove knjige, ki – kolikor je mogoče – ohranjajo živahen govorniški jezik, so bile prevedene tudi v nemščino in italijanščino.*

*U knjigi *Everything belongs* so zbrana avtorjeva razmišljanja, ki združujejo življenjske izkušnje in kontemplativno predanost Bogu. Rohr nas s pomočjo metafor, zgodb in osebnih izkušenj vodi onkraj molitvenih tehnik, da bi dosegli prostor, kjer bi lahko jasno videli svet, Boga in svoje življenje, ter spoznali, da je vse sprejeto – to je dar kontemplativne molitve.*

Richard Rohr

# Še vedno pohujšljiva skrivnost učlovečenja

Odlomek iz knjige *Everything belongs*\*

Če se naučimo zaupati Bogu, bo naslednji korak naše duše, da bomo zaupali sebi. V preteklih letih sem mnogim svetoval, naj zaupajo sebi. Morda se vam to zdi nepomembna fraza, ki jo je lahko izreči. Toda prejel sem veliko pisem, v katerih se mi ljudje zahvaljujejo za te besede. Zdi se, da mnogim kristjanom ni nikoli nihče povedal, da lahko zaupajo sebi. Kako grozljiv in dolgočasen svet smo vendar ustvarili! Jezus v evangelijih govori: "Ne bojte se." Govori nam, da je v temelju vse v redu. Lahko zaupate sebi, ker vam Bog zaupa, saj uporablja vaše življenjske poti, vaše izkušnje. Nič ni zaman; vse je odpuščeno. Nič ne bo uporabljeno proti vam, v vašo škodo. Celotno vaše grehe bom uporabil za vaše spreobrnjenje! Julian iz Norwicha<sup>1</sup> je v enem svojih videnj slišala Jezusa: "Greh ljudem ne bi smel biti v

sramoto, ampak v slavo ... Madež greha naj bo spremenjen v čast" (*Revelations of Divine Love*, 38 pogl., 13. videnje).

Če to ni vesela novica, v čem pa naj bi bila? Kaj bi sploh lahko bilo bolj osvobajajoče od te širine, od tega objema, s katerim nam Bog sporoča, da je naše življenje pomembno? Naša življenjska pot je pomembna, Božja ljubezenska zaveza z nami je vedno brezpogojna in običajno enostranska<sup>2</sup>. Naenkrat se pred nami razpre svet, ki je zelo varen.

Zakaj verjamem v to? Ker opažam, da Jezus vsakomur govori na tak način. Od samarijske žene ("ki je imela pet mož") ne zahteva najprej, naj sprejme njegov nauk. On najprej sprejme njeno življenjsko zgodbo. Moralnost je vključena v zgodbo in v kontekst. Jezus sprejme začetni položaj in iz tega položaja povabi dušo naprej. Samari-

janki ne reče, naj najprej uredi svoj položaj. Ne sprašuje je, katere zapovedi je izpolnjevala in katere je kršila. Namesto tega jo napravi za oznanjevalko! Pošlje jo, naj veselo novico sporoči ljudem v bližnji vasi. Tako je Jezus sprejemal ljudi. Sprejel je življenjsko zgodbo ljudi in jih usmeril k luči in svobodi. (Seveda jih je včasih tudi izzval.) Če je Jezus razodetje Božjega srca, je to zelo dobra novica. Ni se nam treba bati. Naše življenje nam bo v čast, naše življenje bo uporabljeno v naš prid! Julian iz Norwicha se je še enkrat obrnila na Jezusa z vprašanjem o grehu in on ji je odgovoril: "Greh je nujen, toda vse bo dobro" (13. videnje).

Po mojem mnenju nam kontemplacija razodeva, da v nas ni ničesar tako slabega, kot je prav naše zanikanje tega slabega in sovraštvo do njega. Sovraštvo in zanikanje zgolj zapletata naše težave. Vse slabo v nas je v resnici v našo korist. Vse je sprejeto. Bog uporabi vse, slepih ulic ni. Ni energije, ki bi šla v nič. Vse se pretvori. Zgodovina grešnosti in zgodovina odrešenja sta dva obraza istega kovanca. Iz vsega srca verujem, da je ves evangelij povzet v skrivnosti odpuščanja. Ko dojameš odpuščanje, si dojel vse. S tem je tako, kot če se zaljubiš: "padeš v ljubezen".<sup>3</sup> Mislim, da je odpuščanje skoraj ista stvar: "padeš" v skrivnost, ki je Bog. Bog vsem odpušča njihovo nepopolnost, zlomljenost, slabost. Tega ne pravi le Jezus; tako pravijo vsi veliki ljudje, ki molijo, s katerimi sem se srečal. Prišli so do tega zaključka. Ljudje, ki so odkrili Boga – mistiki, puščavniki in tisti, ki so zanj tvegali vse – vsi ti najdejo ljubimca, ne diktatorja. Bog, ki ga odkrijejo, ni nasilni oče ali posesivna mati, ampak ljubimec. Veliko več, kot bi si upali upati. Kako drugačen je od "Računovodja", ki ga – kot se zdi – večina ljudi časti.

Bog je ljubimec, ki sprejme vse in odpusti vse. Evangelij pravi, da bomo spoznali odrešenje v odpuščanju svojih grehov (Lk 1,77). Odpuščanje pomeni, da nam je dano

nekaj vnaprej<sup>4</sup>, preden smo to zaslužili ali bili tega vredni ali celo preden smo za to prosili. Odpuščanje poruši celoten sistem meritokracije, v katerem je človekova vrednost odvisna od njegovih zaslug. Odpuščanje zavrača pojem zaslužénja. Naša *daj-dam* logika je v kraljestvu Duha neuporabna. Namesto tega nas odpuščanje povede v kraljestvo milosti, ki je Božji svet.

Številni cerkveni očetje zgodnjega krščanstva (v prvih štirih stoletjih) so verjeli v *apokatastazo*, ki pomeni vesoljno obnovo (Apd 3,21). Po njihovem prepričanju je resnični pomen Kristusovega vstajenja v tem, da je Božja ljubezen tako popolna in tako zmagovita, da bo končno zmagala v življenju vsakega posameznega človeka. O tem so bili tako prepričani, da so njihove misli delno vplivale na nastanek verovanja o vicah. Še v smrtnem boju ali prav kmalu po njem naj bi Božja ljubezen prodrla do človeka. In takšni ljubezni se ni mogoče upreti. Večinoma se pozablja, da je prvotno ljudsko verovanje v vice odražalo ta občutek nepremagljive Božje ljubezni in milosti. Kot se je zgodilo z mnogimi velikimi skrivnostmi, se je tudi to verovanje izrodilo v svoje nasprotje.

Ob prebiranju zgodovine Cerkve in njene učenja ugotavljam, da *apokatastaza* ni bila nikoli obsojena kot herezija. Smemo verjeti vanjo, če to hočemo. Nikoli ni bilo določeno, da moramo verjeti vanjo, vendar tudi ni bila obsojena. Še bolj zanimivo je, da mi katoličani proglašamo svetnike. Proglasimo, da so zagotovo v nebesih. Oni so naši vzori, lahko jih posnemamo. Toda nikoli v cerkveni zgodovini ni bilo proglašeno, da je neka oseba v peklju. Niti Juda. Cerkev ni nikoli rekla: "Ta oseba je zagotovo v peklju." Skoraj bi lahko rekli, da vztrajamo pri vesoljni obnovi, pri prepričanju, da Jezusovo vstajenje pomeni Božjo preobrazbo vseh naših človeških križanj v vstajenja. Spet bom citiral misli iz trinajstega videnja moje priljubljene Julian iz Norwicha. V "stra-

hu in trepetu” je vprašala Jezusa: “O dobri Gospod, kako bi lahko bilo vse dobro, ko vendar greh povzroča veliko škodo tvojim ustvarjenim bitjem? In tu si drznem prositi za bolj jasno razlago, da se bo moja duša umirila.” In on ji je odgovoril: “Ker sem naredil dobro iz najslabšega, kar se je kdaj zgodilo - hočem da po tem spoznaš, da bom tudi iz manj slabih stvari naredil dobro.”

Ali je božja ljubezen res lahko tako velika in tako univerzalna? Ali je življenje res ena sama velika šola ljubezni? Verjamem, da je tako. Gre za učenje ljubezni in božja ljubezen je tako velika, da nas bo končno vse naučila ljubiti. Končno se bomo predali in Bog bo končno zmagal. To bo Božja “pravičnost”, ki bo prekrila vse naše male verzije pravičnosti. Naša bolj maščevalna plat, ki časti meritokracijo, v resnici ne želi, da bi Bog ljubil na primer Hitlerja, ali pač? Rajši imamo milo za drago. Ali nas to ne spominja na neko evangelijsko priliko? Berimo o delavcih v vinogradih, ki prejmejo vsi enako plačilo (Mt 20,1-16). Spomnimo se na priliko o izgubljenem sinu. Mnogi biblicisti pravijo, da se bistveno sporočilo prilike nahaja v liku starejšega sina. On pooseblja dobre cerkvene ljudi, ki se razburjajo, ker je Bog velikodušen. Razburjajo se, ker je Bog milost. Razburjajo se, ker je milost zastonj. Nočejo priti na praznovanje (glej Lk 15,28), na katerega je vstop prost.

Ustvariti želimo sistem, v katerem lahko uspemo in zmagamo in v katerem odpuščanje nima mesta. Hočemo prislužiti odrešenje in se čutiti pomembne. Toda odpuščanje razkriva tako Božjo naravo kot tudi našo naravo. Videti je, da je Bog *resnično ranljiv*. In v skrivnosti te ranljivosti odkrijemo Boga in sebe. To spoznanje je skoraj nepredstavljivo in se sploh ne ujema z organizirano religijo.

To je skrivnost, v katero smo potopljani. Dve tretjini Jezusovih besed govori o odpuščanju. Dobra tretjina njegovih prilik nepo-

sredno ali posredno govori o odpuščanju. Odpuščanje nima nič skupnega z logiko. Pomeni dokončni poraz logike. Gre za mistično spoznanje, da je človeško zlo nekaj, v kar smo vsi ujeti, zaradi česar vsi trpimo in v čemer smo vsi vpleteni. Ta stvarnost kliče po joku, ponižnosti in zdravljenju mnogo bolj kot pa po vročičnih poskusih, da bi izkoreninili zlo. Za preobrazbo so solze veliko potrebnejše od kaznovanja in groženj.

Če pogledate na svoje življenje in jaz na svojega, bomo vsi odkrili, da smo kdaj uživali, ko ljudem nismo odpustili. Vem na primer, da so nekateri za mojim hrbtom slabo govorili o meni; in tudi oni vedo, da jaz to vem. Sedaj imam moč nad njimi. Ali pa so nas izdali ljudje, ki smo jim pomagali, osebe, ki smo jih resnično ljubili. Vzeli so to, kar smo jim dali, in nam vrnili s sovražnostjo. Nekaj sladkega doživljamo, ko vztrajamo pri teh mislih. To vztrajanje nas dela močne in njih nemočne. Mi smo zgoraj, oni spodaj. Gojimo nekakšen čuden, izrojen občutek moralne večvrednosti. Natančno to je tisto, česar po mojem prepričanju Bog *ne dela*!

Odpuščanje je Božji vstop v nemoč, kakor to ponazarja podoba križanja. Ko vstopimo v njegovo Navzočnost, najdemo nekoga, ki ni proti nam, ampak je dokončno *za* nas! Sveti ljudje govorijo: “Nekdo drug me drži”, “Nekdo verjame vame”. Tako govorijo ljudje, ki molijo. “Nekdo se zavzema zame, bolj kot se jaz sam zavzemam zase.” “Nekdo je z menoj bolj od mene samega.” Mojster Eckhardt pravi: “Bog mi je bližje, kot sem blizu sam sebi.” Veliki ljudje so si v tem edini: mistiki v judovstvu, krščanstvu, islamu, hinduizmu - na tej ravni govorijo isti jezik. Bog je ljubimec.

Metaforika tega jezika pogosto zajema iz spolnosti, ker je to edini način izražanja, ki lahko ustrezno opiše kontemplativno doživetje. Molitev pomeni biti ljubljen na globoki ravni, na blagodejen način. Upam, da ste kdaj sami

doživeli takšno intimnost z Bogom. Pravim vam, da je to tudi za vas mogoče. Morda le potrebujemo, da nam nekdo pove, da je to tisto, kar naj pričakujemo in iščemo. Bojimo se prositi za to, bojimo se iskati. Zdi se nam predržno. Ne moremo verjeti, da takšna ljubezen obstaja. Vendar obstaja.

Pogosto sem se spraševal, zakaj je Bog svoj bitja ustvaril s tako močno in vztrajno sposobnostjo biti očarani s podobo, obliko in obrazom drugega. Ali bi Bog tvegala tako veliko, če ne bi šlo za nekaj pomembnega? Kakšna je povezava med našo človeško strastjo in spoznanjem Boga? Ali gre res za *Eno*? Ali gre pri vsem skupaj za šolo ljubezni, skupnosti? To so resnična religiozna vprašanja, o katerih se moramo upati vpraševati.

Moja domneva je: Kakršen je naš odnos do posamezne stvari, takšen bo verjetno naš odnos do vseh stvari. Kako se obnašamo na seksualnem področju je verjetno dober pokazatelj (in učitelj) za to, kakšen je naš odnos do Boga. In naš stik z Bogom je verjetno dober pokazatelj (in učitelj) za to, kakšen je naš odnos z vsem drugim. Stvarnost je Ena, tako se zdi. Naloga religije je, kakor nakazuje sama beseda "re-ligio", da ločene stvari spet poveže skupaj: človeško in božje, moško in žensko, nebesa in zemljo, greh in odrešenje, napake in slavo. Mistiki so tisti, ki to nalogo odlično opravijo. Mnogim zvestim ljubimcem, umetnikom in vizionarjem to uspe, ne da bi sploh pomislili, da bi lahko bili mistiki. Grešniki so tisti, ki te stvari ohranjajo razdeljene in nevarne, ne da bi se sploh zavedali, da so zato *oni sami* razdeljeni in nevarni.

Ker kristjani v zvezi s to temo pogosto slišimo omenjati Visoko pesem, Janeza od Križa in Marijo Magdaleno, naj mi bo tokrat dovoljeno citirati muslimanskega mistika Shamsud-dina Mohammeda Hafiza (okrog 1320-1389). Svoje pesmi v perziščini je pisal s tolikšno integracijo med človeško in Božjo ljubez-

nijo, da bralec pogosto ne ve, za katero od njih gre. Poglejmo si eno izmed njegovih pesmi:

*Ljubljeni,  
zadnjič,  
ko si šel skozi mesto  
tako lep in gol,*

*si pustil za seboj tisoč žensk ponorelih  
in nesposobnih, da bi s tem živele naprej.*

*Ža seboj si pustil tisoč poročenih mož,  
zmedenih glede svojega spola.*

*Otroci so stekli iz svojih učilnic  
in učitelji so bili veseli tvojega prihoda.*

*In sonce je želelo zapustiti  
svojo kraljevsko kletko na nebu  
in končno, in končno  
položiti svojo Stoletno Ljubezen pred  
Tvoje noge.<sup>5</sup>*

Pesnik govori o razkošni Božji navzočnosti, ki se sprehaja po ulicah časa in mesta, toda metafore so vzete iz človeške očaranosti in človeških občutij. Pesnik govori o kipenju človeških želja, toda hkrati je prepričan, da je to sladka pot do Boga. Zakaj se ta integracija, to sovpadanje navideznih nasprotij, razmeroma redko pojavlja v religioznih izročilih? Nekoliko pogostejša je v prvobitnih duhovnostih, v hinduizmu (na to kažejo hinduistični templji in obredi) in med muslimanskimi mistiki. Toda pravzaprav bi morali pričakovati, da se bo krščanstvo med vsemi religijami najbolj odprlo tej integraciji. Krščanstvo je namreč edina svetovna religija, ki veruje, da je Bog postal živeče človeško telo. Kristjani smo edini, ki verjameмо v polno, konkretno, snovno utelešenje Boga. Govorimo o "utelešenju" in njega imenujemo "Jezus".

Jezus je za nas velika sinteza in ikona celotne skrivnosti. "V njem telesno biva vsa

polnost božanstva. V njem imate svojo polnost tudi vi" (Kol 2,9-10). Toda zdi se, da je to preveč novo spoznanje za človeštvo. Dejansko moramo priznati, da je krščanstvo pregnalo telo v kraljestvo sence. Tega skoraj ni potrebno dokazovati, če le bežno pogledamo na naše žalostno stanje glede spolnosti, naše onesnaževanje zemeljske snovi, naše surovo in neuravnoteženo konzumiranje, naša nihanja med debeljenjem in hujšanjem, med omamljanjem s televizijo in čipsom in obsesivnim zanimanjem za fitnes. Nekoč smo mislili, da se je nad mesenimi grehi pohujševala samo Cerkev, zdaj pa vidimo, da so se na to temo spravili tudi mediji, pravniki in politično korektni terapeuti. V Ameriki je seks greh, ob katerem se pričakuje, da bomo vsi razburjeni in šokirani - opušča pa se, "kar je v postavi pomembnejše: pravičnost, usmiljenje in zvestobo" (Jezus farizejem v Mt 23,23).

Ugotoviti moramo, da nismo udomačeni s svojimi telesi. Jezus pa nam je prišel pokazati, da je prav naša človeška in tosvetna izkušnja tisto, čemur moramo in moremo zaupati. To je naša potrebna in dobra začetna točka. Po dogodku Božjega utelešenja je snovni svet postal prednostni kraj srečanja z Bogom. Toda večina nas še vedno gleda proti zvezdam. Hočemo se dvigniti k "višjim stanjem" zavesti in moralne popolnosti, medtem ko je Jezus čisto preprosto prišel in "živel med nami". Prikladneje bi nam bilo, da bi častili Prometeja ali Apolona, kot pa ponižnega, človeškega,<sup>6</sup> zemeljskega Jezusa.

Svetopisemska antropologija jasno govori o treh razsežnostih človekove narave, čeprav je ta antropologija najpogosteje implicitna in uporablja različne pojme za te tri razsežnosti. Človeško trojstvo odseva Božje trojstvo in nas pripravlja nanj. Tri razsežnosti so jasno izražene le v maloštevilnih odlomkih, kot na primer v Pavlovem zaključnem blagoslovu v 1 Tes 5,23: "Sam Bog miru naj vas posveti, da boste popolni. In vse, kar je vašega, *duh, duša*

*in telo*, naj bo ohranjeno neoporečno, dokler ne pride naš Gospod Jezus Kristus."

Čeprav večina ljudi duha in dušo zamenjuje ali celo enači, sta to vendarle dva različna vidika človeške osebe: duh teži k mišljenju, k splošnim pojmom, k absolutnemu, k Bogu; duša teži k psihičnemu, k izkušnjam, k posebnostim, k "sebi". Če se človek ne posveča svoji duši in svojemu telesu, njegov duh teži k iluzornosti, k ozkosrčni prepričanosti v svoj prav, k ideološkosti, kar lahko vidimo v široko razširjeni nezdravi religioznosti današnjih dni. Pravimo, da "je vse le v glavi". Zdi se, da je duša *izgubljeni* del človekovega trojstva (kar se ujema z izgubljenim čutom za Svetega Duha), telo pa zlahka postaja *zavrženi* del človekovega trojstva (kar se ujema z bičanim in osramočenim Jezusovim telesom). Rezultat tega je zelo anemično občutje Boga, Transcendentnega Duha. Poskušali smo nekako prelisičiti telo in dušo in se jima izogniti, da bi se počutili "duhovno". Zdaj ugotavljamo, da to ne deluje. Zahodni svet se dandanes nahaja v veliki duhovni krizi. Stari simboli, ki so ljudi nekoč vodili k Bogu, dandanes pri veliki večini odpovejo.

Religiozni simboli so bili nekoč "seksualni": strastni, krvavi, intimni, goli, trpeči, odnosni. Katoliška misel v svoji najboljši obliki je to zelo dobro razumela, zlasti v umetnosti in z uporabo izrazov, ki kličejo k navezavi odnosov: "oče", "sestra", "mati prednica", "brat" ipd. Zakramentalno bogoslužje je bilo skrajno otipljivo, liturgija dramatična, glasba čutna in prepričljiva. Toda sčasoma smo mnoge od teh simbolov skrili v temelje katedral in le še raziskovalci, kot je bil Leo Steinberg, prinašajo na plan to starejše izročilo: še vedno pohujšljivo izročilo Božjega utelešenja.

Vem, kaj si verjetno mislite: "To so nevarne besede!" "Kaj pa, če je vse to zgrešeno?" "Kam nas lahko to pripelje?" "Kako naj vemo, da ni to še en izgovor za narcizem, uživaštvo in zadajanje ran?" Tudi to je mogoče,

toda ali se ne dogaja vse to prav zdaj - v veliki meri tudi med kristjani? Stari Rimljani so rekli: "Pokvarjenost najboljših je najslabša." Poglejte, kaj smo storili z evangelijem! Koliko zdravih, srečnih, svetih kristjanov poznate? Ali smo mar lahko prepričani, da smo res našli skrivnost, "skrito s Kristusom v Bogu"? Ali praktično življenje kaže na to? Sodobno opustošenje na seksualnem področju ni le sad človeških slabosti, ampak tudi rezultat tega, da nismo našli pozitivne, celovite in ozdravljajoče spolne etike. Navodilo "ne delaj tega" še ni *modrost*, čeprav je verjetno potrebna začetna točka za šestnajstletno mladino. Čas je, da se odpravimo naprej od te točke.

Res je, to so nevarne besede, toda to velja tudi za evangelij. Prav kakor smo pogosto prikrojili in udomaćili evangelij, da bi iz njega napravili sredstvo za nadzorovanje in ohranjanje družbenega reda, tako smo se tudi izognili pohujšanju Učlovečenja, da bi se izognili Bogu "v njegovi najnevarnejši preobleki": v otipljivem snovnem svetu. Če mislite, da tu zahajamo proč od pravovernosti, samo pogledajte na dvatisočletno trdnjavo pravovernosti, ki je evharistija: Resnična Navzočnost

v snovnem kruhu in v opojni pijači! "Kristusovo *telo*." Tako pravimo, ko polagamo kruh v usta vernikov. Dejanje je namerno provokativno, seksualno, oralno, mistično in hipno. Šele po tisočeri obhajilnih "združenjih" se njihova resničnost spusti v nas, tako da se skrivnost Božjega učlovečenja v Kristusu zavestno nadaljuje na zemlji. V sebi *nosimo Božjo skrivnost*.

prevod Tone Dolgan

---

\* Richard Rohr, *Everything belongs: the gift of contemplative prayer*, New York: The Crossroad Publishing Company 1999, 155 strani.

1. Blažena Julian iz Norwicha, angleška puščavnica in mistikinja (1342-1416).
2. Bog jo sklene z nami, tudi če je mi ne sklenemo z njim (op. prev.).
3. V angleščini "fall in love" (op. prev.).
4. V angleščini: "forgive" (odpustiti) izhaja iz "fore-give" (vnaprej dati) (op. prev.).
5. Daniel Ladinsky, *I Heard God Laughing: Renderings of Hafiz* (Walnut Creek, Calif.: Sufism Reoriented, 1996).
6. Avtor uporablja besedi "humble" in "human", ki se obe nanašata na latinski izraz "humus", zemlja (op. prev.).